

нашият свят

нашето достойнство

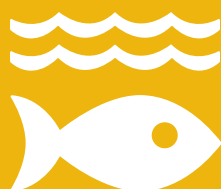
нашето бъдеще

ГЛОБАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Ръководство за учителя

2015
Европейска година
за развитие

Проект, финансиран от Европейската комисия по
Национална работна програма на държавите-членки
за Европейската година за развитие 2015

2015

Защо 2015 е Европейска година за развитие?

2015 е много важна година, която се случва веднъж на поколение. Тя цели повишаване на осведомеността за справяне с бедността в световен мащаб и извеждане на устойчивото развитие на преден план в глобалните дискусии.

Европейският съюз, заедно със своите държави членки, реши да посвети тази година на развитието под мотото „Нашият свят, нашето достойнство, нашето бъдеще“.

2015 е знакова година за международното сътрудничество за развитие, тъй като Целите на хилядолетието за развитие 2000-2015 г. достигнаха своята заключителна фаза.

Въз основа на това светът прие нов курс на действие и развитие за периода след 2015 г.

На 25.09.2015 г. 193 страни-членки на ООН приеха план за по-добро бъдеще за всички с мотото “Краи на бедността, битка с неравенството и несправедливостта, защита на нашата планета”. Новата рамка за премахване на бедността и за устойчиво развитие е известна като Цели за устойчиво развитие или Глобални цели за развитие.

Какви са целите на Европейската година за развитие?

Да информира европейските граждани за резултатите, които ЕС, действайки заедно с държавите членки, е постигнал като глобален фактор и които ще продължава да постига по отношение на международното развитие.

Да насърчи пряко участие, критично мислене и активен интерес от страна на гражданите на ЕС и заинтересованите страни по отношение на сътрудничеството за развитие, включително формулирането и прилагането на политика.

Да повиши осведомеността относно ползите от европейското сътрудничество за развитие, както и да насърчи в гражданите на Европа и развиващите се страни чувство на съвместна отговорност, солидарност и възможности в един променящ се и все по-взаимозависим свят.

Каква е целта на това помагало?

Целта на това помагало, подготвено от екип на Българска платформа за международно развитие, е да помогне на преподавателите да обсъждат с учениците глобалните предизвикателства, с които те все по-често ще се сблъскват.

Това помагало за учители цели да продължи кампанията в рамките на Европейската година за развитие, като представи пред учителите варианти да популяризират приетите на 25 септември 2015 година 17 Цели за устойчиво развитие. Това е програмата за развитието на света през следващите 15 години и е важно да се включва в една или друга форма в образователния процес.

Това помагало е част от усилията на Българската платформа за международно развитие да стимулира извеждането на глобално образование и образование за развитие в българското училище.

Какво е глобално образование?

Глобалното образование е образование, което отваря ума и сърцето за взаимовръзките и приликите, които съществуват между хората и общностите по света. То дава на младите хора, от които зависи бъдещето, знанията, уменията и ценностите, които ще им помогнат да направят бъдещето на света справедливо и споделено. Глобалното образование поставя акцент върху изследване на взаимовръзките, които съществуват между държавите, между общностите, между хората в глобалната обществена среда, то се фокусира и върху развиване на умения на младите хора да действат съобразно знанията за тези взаимовръзки, и върху ценностите на глобалния гражданин.

Какво е образование за развитие?

Образованието за развитие е процес, основан на принципите на активното учене, солидарност, равенство, включване и сътрудничество. Образованието за развитие поставя на преден план международните приоритети за устойчиво развитие на човечеството и спомага за разбиране на причините и последиците от глобалните проблеми. Образованието за развитие насърчава пълноценното участие на всички хора в борбата със световната бедност и изключване, цели да повлияе на национални и международни икономически, социални и екологични политики, като ги направи по-справедливи и устойчиви и базирани на правата на човека.

Една от основните задачи на образованието за развитие е да популяризира Целите на хилядолетието за развитие, приети с Декларация на хилядолетието от Общото събрание на ООН през септември 2000 г., продължени и наградени през септември 2015 г. с Целите за устойчиво развитие.

Да си припомним Целите на хилядолетието за развитие:

1. Изкореняване на крайната бедност и недохранването.
2. Подобряване на основното и средното образование.
3. Насърчаване на равенството между половете и овластяване на жените.
4. Намаляване на детската смъртност.
5. Подобряване на здравословното състояние на майките.
6. Борба с разпространението на ХИВ/СПИН, малария и други болести.
7. Осигуряване на устойчива околна среда.
8. Създаване на глобално партньорство за развитие.

Какво е постигнато?

- В глобален мащаб броят на хората, живеещи в крайна бедност, е намалял с повече от 50%, от 1,9 млрд през 1990 година до 836 млн. през 2015 г.
- Записването в начално училище в развиващите се страни достигна 91% през 2015 г. при 83% през 2000 г.
- Средният дял на жените в парламента се е удвоил в периода 2000-2015 г.
- Смъртността на деца под пет години е намаляла повече от наполовина, спадайки от 90 на 43 смъртни случая на 1000 живородени бебета в периода 1990-2015 г.
- Смъртността на родилките е намаляла с 45% в световен мащаб.
- Новите случаи на заразяване с ХИВ са с 40% по-малко, от 3,5 млн. случаи през 2000 г. до 2,1 млн.
- През 2015 г. 91% от населението на света използва питейна вода с добро качество, сравнени със 75% през 1990 г.
- Официалната помощ за развитие от развитите държави се увеличи с 66% между 2000-2014 г. и достигна 135,2 млрд. щатски долара.

ЗАНИМАНИЕ 1

Въвеждане в целите за устойчиво развитие (ЦУР)

10
мин.

Запишете следния въпрос на дъската в класната стая:

„Кои са най-големите проблеми, пред които стоят хората днес в твоята общност, в твоята страна или в целия свят?“ (Може да изберете област, която ви изглежда подходяща или допълва урока по един или друг предмет).

Помолете учениците да разсъждават върху зададения въпрос от перспективата на друг човек – на чужденец, или от гледната точка на кмета, или на представител на правителството.

Учениците могат да обсъдят отговорите си в групи по двама и да дефинират най-големите проблеми в местната общност, в страната или в света.

Запишете разсъжденията на групите на дъската. Ако е нужно, използвайте примерните теми в приложението към това занимание, за да насочите учениците.

Глобалните цели

5
мин.

Представете пред участниците Глобалните цели за устойчиво развитие и ги сравнете с предложените от учениците проблеми. Ако е възможно, организирайте 17 от участниците да стоят с гръб към останалата група, а на гърба им на листове хартия да е изписана една от целите. Всеки път, когато от предложенията на групите се получи съвпадение с официално обявените глобални цели за устойчиво развитие, човекът с тази цел на гърба ще се обърне към групата и така по-ясно ще се оцени значението на една или друга цел за учениците и техните семейства тук, в България.

Да разберем глобалните цели

10
мин.

Можете да пуснете “Най-големият урок на света”, на адрес:
<http://www.unicef.bg/kampanii/Nay-golemiyat-urok-v-sveta/38>

Описание на заключителните дейности:

10
мин.

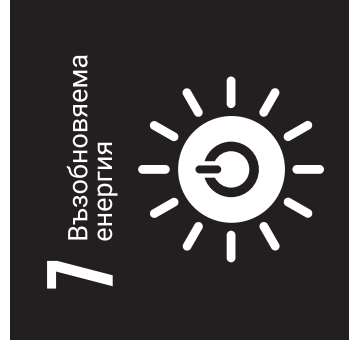
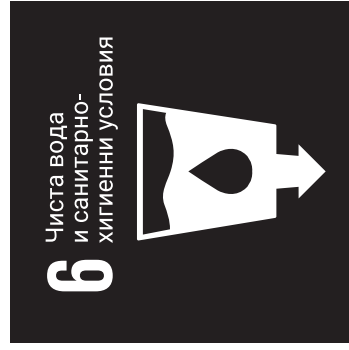
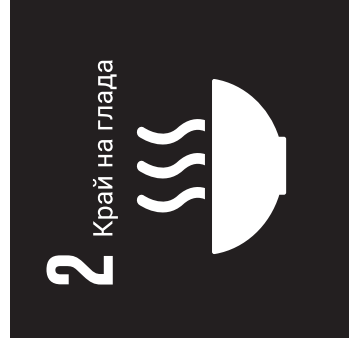
1. Помолете учениците да довършат следното изречение: „Глобалните цели са важни, защото .....“. Предупредете учениците да са кратки, все едно пишат заглавие на вестникарска публикация. Изреченията могат да се изпращат през социалните мрежи. Може да се излъчи най-доброто изречение и съответно да се разпрати през Твитър или Фейсбук.

2. Раздайте на учениците хартиени квадрати с размери 12x12 см. Участниците могат да нарисуват комикс, с който да илюстрират как си представят, че със своите „супер сили“ ще успеят да решат един или друг глобален проблем. Нека запишат в говорещо балонче как ще се ангажират за постигане на глобалните цели за устойчиво развитие.

Проблеми, с които се сблъсква днешният свят:

- Бедност
- Неравенство между страните в света
- Глад
- Лошо здравеопазване и разпространение на болести
- Мръсна вода
- Липсващи санитарни съоръжения
- Липса на образование – много деца не могат да ходят на училище
- Лошо заплатен труд и липса на работни места
- Слаб икономически растеж – страните нямат достатъчно финансови средства, за да осигуряват на хората достоен живот
- Неравенство между половете – мъжете и жените не се третират равно и нямат равни възможности
- Войни, конфликти и нестабилност
- Хората не се чувстват сигурни
- Насилие в отношенията между хората
- Корупция и липса на правен ред, социална несправедливост
- Неспазване на правата на човека
- Страните не си сътрудничат и трудно стигат до съгласие за решаване на глобалните проблеми
- Не всеки има достатъчно добър жизнен стандарт
- Лоша инфраструктура, липса на нови технологии и комуникационна техника
- Липса на сигурност в градовете и общините
- Градовете не функционират съобразно нужната грижа за природата, консумират повече, отколкото в света може да се произведе
- Нерационално използване на природните и стопанските ресурси, твърде малко рециклиране.
- Все по-видими климатични промени
- Замърсени морета
- Разрушени жизнени пространства
- Ограничен достъп до технологии и до скъпи мобилни телефони и компютри.
- Хората не се чувстват добре защитени
- Бързо увеличаване на броя на населението в света
- Нездравословно напълняване
- Расизъм
- Морален разпад на обществото

ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

ЗАНИМАНИЕ 2

КАКВО ДА ПРАВЯ С ГЛОБАЛНИТЕ ЦЕЛИ В МОЕТО ЕЖЕДНЕВИЕ?

Предмет на заниманието – Как учениците могат да участват?

Очакван резултат:

- Учениците да могат да идентифицират варианти и алтернативи за изпълнение на Глобалните цели, да разберат как да си помагат при реализиране на идеите и как да разработят и изпълнят общ, устойчив във времето проект.

Подготовка:

Подгответе следните материали:

- Списък със 17-те Глобални цели (виж на стр. 5)
- Подготвени за сгъване хартиени самолети
- Молив или химикалка за всеки участник
- Жизнерадостна музика

Подгответе с помощта на учениците хартиените самолети предварително.

Раздайте на всеки ученик по един книжен самолет и по един молив.

Време за провеждане на заниманието: 60 минути

Възраст: 8-14 години

Въвеждане

5
мин.

Обяснете на учениците, че задачата в това занимание е да се открият необичайни и интересни пътища за изпълнение на Целите за устойчиво развитие, които наричаме Глобалните цели. Обяснете, че добрите идеи могат да се появят и чрез награждане към идеите на другите.

Децата говорят

10
мин.

Представете пред учениците видеоматериали за деца от други части на света, които споделят своите послания за устойчивото развитие. Това може да бъде например видео, видяно на следния адрес:

<https://www.youtube.com/watch?v=F-WI3crN8eU>.

Деятелност „Остави твоите идеи да летят“

40
мин.

Разпределете книжните самолети между всички участници. Започнете с първата цел и помолете учениците да напишат идея върху своя самолет за изпълнението на първата цел. Например за цел 12 „Отговорно потребление“ идеята може да бъде всеки лист хартия да се използва и от двете му страни; друга идея би могла да бъде да си направите зеленчукова градина в училищния двор.

Обявете пред учениците: „Сега ще пуснем самолетите“. Като хванете един от тях, прочетете какво вече е написано и добавете нещо ваше. Опитвайте се да мислите различно и да добавите нещо по-интересно и необичайно. След това пак пуснете самолета.

По време на играта е добре да звучи подходяща музика, например песента за Африка, създадена специално за Глобалните цели.

Вижте на адрес: <https://youtu.be/iDhP41MGVCM>

След няколко „пускания“ на самолетите спрете музиката, съберете всички книжни самолети на едно място и помолете всеки участник да си изтегли един от тях. След това всеки чете високо какво е написано на неговия самолет.

Направете списък с потенциално изпълнимите проекти, по които учениците могат да работят.

Повторете дейността за всяка от глобалните цели.

Алтернативен вариант

Ако времето е ограничено, можете да групирате 17-те цели, например в 6 теми, посочени по-долу и проведете заниманието за всяка от тематичните групи.

Заклучителна дейност

За приключване на заниманията по тази тема учениците могат да разгледат списъка с потенциални проекти и да решат кой от тях е най-важен за техния клас или училище и да добавят идеи за конкретното им планиране и изпълнение.

Групиране на Глобалните цели в 6 по-обща теми:

1. Бедност	Цел 1, 10
2. Здраве и благоденствие	Цел 2, 3, 6
3. Образование, умения,	Цел 4, 8
4. Сигурен свят	Цел 5, 16
5. Устойчивост	Цел 7, 9, 11, 12, 17
6. Околна среда	Цел 13,14, 15

Говорим за глобални цели под марковото име „Цели за устойчиво развитие“, обединени от идеята за универсалност и приложимост във всяка страна. Цели, които очертават нуждата от демокрация, върховенство на закона, граждански ангажимент и добро управление. Цели, в които са заложили пет основни променливи: (1) не забравяй никого; (2) заложи на устойчивото развитие; (3) променяй стопанствата към включващ растеж и повече работни места; (4) гради мир и ефективни, отворени и отговорни публични институции; (5) изкови ново глобално партньорство.

Към старите Цели на Хилядолетието за развитие са добавени цели за неравенството, икономическия растеж, достойния труд, състоянието на градовете и селищата, индустриализацията, енергията, климатичните промени, отговорното потребление, мира, справедливостта и институциите.

В крайна сметка имаме 17 цели със 169 подцели, които могат да се групират около 6 ключови думи:

**ДОСТОЙНСТВО, ХОРА, БЛАГОДЕНСТВИЕ,
ПЛАНЕТА, СПРАВЕДЛИВОСТ, ПАРТНЬОРСТВО.**

ДИСКУСИЯ „ПРИНОСЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ“

В помощ на учителя:

Европейският съюз е решен да изпълни програмата 2030, като приспособи собствените си политики и дейности към целите на програмата. Европейският съюз остава посветен на глобалната солидарност и ще подкрепя усилията на най-нуждаещите се страни. (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5709_en.htm)

Как ЕС може да допринесе със сътрудничество за развитие за изпълнението на Програмата 2030, на Целите за устойчиво развитие:

- Европейският съюз и страните членки са заедно най-големият донор на помощ за развитие и се задължават да заделят заявените 0,7% от Брутния вътрешен продукт на съюза като Официална помощ за развитие.
- С последния си стратегически документ, “Програма за промяна”, Европейският съюз пренасочва помощта за развитие към онези страни, които най-много се нуждаят.
- Равенството на половете е принцип, добре интегриран в програмите на ЕС за развитие.
- ЕС ще помага на развиващите се страни да мобилизират местни ресурси, например ще предлага програми за подобряване на управлението на публичните ресурси в тези държави.
- Ще се търси партньорство и сътрудничество с частния сектор за по-добро финансиране на проекти за развитие.
- В сътрудничество с партньорските държави ЕС ще инвестира в ключови сектори като инфраструктура, енергетика. Ще подкрепя дребния и средния бизнес.
- Действията на ЕС ще се насочат към подобряване на бизнес средата и към повече отговорни бизнес практики.
- ЕС остава най-отвореният пазар в света. Продължава действието на Европейската система за преференциална търговия в полза на развиващите се страни. ЕС осигурява безмитен и свободен от квоти достъп до пазарите си за най-слабо развитите държави в света.
- Програмата на ЕС за проучвания и иновации - Horizon 2020 – е отворена за изследователи от развиващите се страни. ЕС ще отдели най-малко 20% от официалната си помощ за развитие за области като образованието и здравеопазването.
- Повече от половината от двустранната помощ за развитие ще продължи да се насочва към райони, засегнати от конфликти.
- Европейският съюз е водещ в усилията за устойчив свят. 20% от помощта за развитие, около 14 млрд. евро, ще бъдат отделени до 2020 година, за да се постигнат целите, свързани с климатичните промени.
- Европейският съюз ще инвестира 1,3 млрд. евро за производство на свързани с околната среда и с климата глобални публични блага, включително 154 млн. евро за опазване на горите и 81 млн. евро за поддържане на източници на питейна вода.
- Европейският съюз ще предостави 1 млрд. евро за поддържане на биологичното разнообразие.

Източник: European Commission - Fact Sheet. Sustainable Development Goals and the Agenda2030. Brussels, 25 September 2015. На агрес: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5709_en.htm

Допълнителни точки за дискусия/есета/домашна работа:

Какво означава за вас в ежедневието Ви „ЕС като глобален фактор“?

Доколко е важна помощта от ЕС и държавите членки за развиващите се страни?

Може ли да повлияе на живота на гражданите на ЕС и как?

Какво правят ЕС и държавите членки за развиващите се страни?

Какъв е приносът на Вашата държава към европейските усилия в световен мащаб?

Какво може да се промени и как?

Какви са глобалните предизвикателства, които могат да Ви окажат влияние, и как можем да помогнем да бъдат превъзможнати?

Организирайте сесия за представяне на истории, сравнявайки ги с историите, публикувани в специалния уебсайт на Европейската година за развитие 2015, като „Установяване на мир – Общности работят заедно срещу екстремизма в Пакистан“, която можете да видите на адрес: <https://europa.eu/euyd2015/bg/european-union/stories/week-3-waging-peacecommunities-work-together-against-extremism-pakistan>.

Възможни теми за дебат:

1. 64% от европейците са съгласни, че справянето с бедността в развиващите се страни трябва да е главен приоритет на ЕС. Съгласни ли сте с това? Представете аргументите си „за“ и „против“.

2. Има ли помощта, която ЕС и неговите държави членки предоставят на развиващите се страни, положително влияние върху гражданите на ЕС?

3. По-голямата част от гражданите на ЕС смятат, че справянето със здравните проблеми в развиващите се страни е с най-голям приоритет. Вие какво мислите? Представете аргументите си „за“ и „против“.

4. Подобрява ли се или се влошава днес обединеният подход към развиващите се страни?

Накъде в глобалния свят?

• Европейските граждани очакват повече от държавите: Страните членки на ЕС отделят 27% от публичните разходи за социална защита, сравнено с 15% в САЩ и 17% в Япония.

• Глобалната конкуренция е все по-интензивна.

• Европа и САЩ не са вече безспорните технологични и научни центрове.

• Индийските университети произвеждат повече от четвърт млн. инженери всяка година.

• Разходите за научни изследвания в Китай настигнаха тези в ЕС през 2010 г.

• Готова ли е социална Европа за глобализацията?

• Процесът на глобализация доведе до растеж в най-общ план, но е ясно, че има печеливши и губещи. Бързите технологични промени и отворените глобални пазари дават малко шансове на хората с по-ниско образование. В Европа расте страхът, че европейският социален модел няма да издържи в новите условия на глобални конкурентни битки. Европа ще се стреми да изнася своя социален модел, за да допринесе за един по-добър свят, в който нейните ценности са защитени.

EYD2015 – полезни връзки:

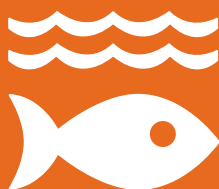
- Официален уебсайт на кампанията, на който можете да намерите повече информация за кампанията, партньорите, събитията и да изтеглите допълнителни материали, които да се използват в клас: <https://europa.eu/eyd2015/bg>
- Уебсайт на EYD2015, Към на учителя, <https://europa.eu/eyd2015/bg/content/teachers-corner>
- Лекции за развитие на Карускински, <http://karuscinskilectures.eu/>
- EU Aid Explorer (Инструмент за изследване на помощта на ЕС), <https://euaidexplorer.ec.europa.eu/>
- Проучване на Евробарометър за 2014 г., Европейска година за развитие – мнението на гражданите за развитието, сътрудничеството и помощта, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_439_420_en.htm Към на учителите на ЕС
- Европейски съюз, към на учителя: http://europa.eu/teachers-corner/index_bg.htm
- Книжарница на ЕС, учащи се и учители: <http://bit.ly/1ysejBF>

Цели за устойчиво развитие – полезни връзки:

- Запознаване с ГЛОБАЛНИТЕ ЦЕЛИ 6-12 клас. - http://www.unicef.bg/assets/PDFs/WWL/Lessonplan_teens_6th_12_grade_bul___FINAL__.pdf
- Запознаване с ГЛОБАЛНИТЕ ЦЕЛИ - УРОК 1-5 клас
http://www.unicef.bg/assets/PDFs/WWL/Lessonplan_kids_1_5thgrade_bul___FINAL__.pdf
- Education for Sustainable Development Toolkit. <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001524/152453eo.pdf>
- Education for Sustainable Development Sourcebook.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002163/216383e.pdf>
- Exploring Sustainable Development: A Multiple-Perspective Approach. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002154/215431E.pdf>
- Teaching and Learning for a Sustainable Future. <http://www.unesco.org/education/tlsf/>

Допълнителна литература:

- Is Social Europe Fit for Globalisation? A study on the social impact of globalisation in the European Union. Brussel, 2007. На агрес: http://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/docs/simglobe_fin_rep.pdf
- European Values in the Globalised World. Brussel, 2005. На агрес: http://unipd-centrodirittumani.it/public/docs/COM2005_525_en.pdf

Проект, финансиран от Европейската комисия по
Национална работна програма на държавите-членки
за Европейската година за развитие 2015

ЦЕЛИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

1. Ликвидиране на бедността
2. Подобряване на изхранването чрез устойчиво земеделие
3. Здраве и добруване за всички, във всички възрасти
4. Качествено образование за всички, за цял живот
5. Равенство и овластяване на жените
6. Достъп до вода и добри санитарни условия
7. Достъп до модерни енергийни източници
8. Устойчив икономически растеж, заетост и достоен труд за всички
9. Подкрепа за устойчива индустриализация и иновации
10. Намаляване на неравенството в страните и между тях
11. Градовете и селищата да са включващи, сигурни и устойчиви
12. Устойчиво потребление и производство
13. Незабавни действия срещу климатичните промени
14. Устойчиво използване на световните водни ресурси
15. Поддържане на екосистемите и на биологичното разнообразие
16. Мирни, включващи и отговорни общества за устойчиво развитие
17. Глобално партньорство за устойчиво развитие